

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SABIR EĞİLİM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Doktora Öğr. Yavuz ERCAN GÜL

Kırğızistan-Türkiye Manas Üniversitesi - Eğitim Bilimleri
ydidim@gmail.com

Prof. Dr. Nadir ÇELİKÖZ

Yıldız Teknik Üniversitesi / KTMÜ Eğitim Bilimleri – Eğitim Programları ve Öğretim
ncelikoz@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin sabır eğilim düzeylerini belirlemektir. Tarama modeline dayalı olarak yürütölen araştırmanın verileri 2017-2018 eğitim öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Edebiyat Faköltei ’öğrencilerinden toplanmıştır. Çalışma grubu içerisinde yer alan toplam 322 öğrencinin 211’ini bayan, 121’ini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Schnitker (2012) tarafından geliştirilen ve orijinal adı “3-Factor Patience Scale” olan Sabır Ölçeği kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca öğrencilerin sabır eğilimlerinin cinsiyet, bölüm ve sınıflarına göre farklılaştığı, bununla birlikte gelir düzeyi ve yaşlarına göre farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sabır, Üniversite Öğrencileri, Değerler, Tahammöl, Dayanma.

INVESTIGATION OF THE PATIENCE TENDENCY LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

The main aim of this research is to determine the level of patience of university students. The data of the research conducted on the basis of the survey model were collected from the students of Suleyman Demirel University Faculty of Literature in the academic year of 2017-2018. Of the 322 students in the study group, 211 are female and 121 are male students. Patient scale developed by Schnitker (2012) and originally named "3-Factor Patience Scale" was used as data collection tool in the research. The results showed that the patience tendency of university students was high. In addition, students' patience tendencies differ according to gender, department and class, with the result that income level and age did not differ.

Keywords: Patience, University Students, Values, Tolerance, Endure.

1. Giriş

Sabır kelimesi Türkçeye Arapçada bulunan “Sabera” kökünden geçmiştir (Karakas, 2016:2745). Sabır kelimesi insanın günlük yaşamında veya hayatında hoşuna gitmeyecek durum ve olaylar karşısında dinginlik, sakinlik durumunu ifade etmektedir. Schnitker’e göre “sabır” kişinin hayal kırıklığı, sıkıntı ve acılar karşısında sakin olarak beklemesidir (Schnitker, 2012:263). Sabır kelimesi günlük hayatta çok kullanılan bir kavramdır. Halk

arasında daha çok dayanma, katlanma, aldırmama, müsamaha gösterme ve tahammül etme gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Laik, 1995:42). Bu yönüyle bakıldığında hayatın her alanında insanın ihtiyacı olan bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sabrın kullanım alanına bakıldığında daha çok zamansal bir süreci ifade ettiği görülür. Acı veren ve hoş gitmeyen bir durum karşısında bireyin bu durum sürecinde bekleme keyfiyetini anlatmaktadır. Sakince bekleyen kişi sabırlı olarak nitelendirilirken, endişeli bir tavır sergileyen bir kişi de sabırsız olarak nitelendirilir (Eliüşük Bülbül ve Arslan, 2017:1632; Avşaroğlu, 2018, s. 61). Kültürümüzde de daha çok bu yönü ağır basmaktadır. Başka bir deyişle, herhangi bir kayıp, hastalık ya da sıkıntı ile karşılaşıldığında kişinin kızgınlık veya endişe göstermeden bitene kadar beklemesi durumudur. Sabır kelimesinin tahammül, hoşgörü, öfke kontrolü, sebat etmek gibi değerlerin yerine kullanıldığı durumlarda olmaktadır. Buna göre sabır, genellikle duygusal boyutu öne çıkan bir değerdir.

Pozitif psikoloji içerisinde yer alan sabrın, duygusal yönüyle birlikte bilişsel yönü de bulunmaktadır (Doğan ve Gülmez, 2014:264). Sabrın ne olduğu, önemi, nasıl sabredildiği, sabretmenin ve sabırsızlığın sonuçları vb. bu kavramın bilişsel yönünü oluşturmada ve sabır eğilimini ortaya çıkarmaktadır. Sabır eğilimi bu doğrultuda bireylerin, kişiler ve olaylar karşısında davranışına yön vermektedir. Öte yandan sabır, psikolojik olarak duygu ve davranış olarak iki alt gruba da ayrılabilir. Bu durumda sabır duygusu, sabrın duyusal yönünü ifade etmekte ve içsel bir durum olarak görülmektedir. Sabır davranışı ise daha çok dışa dönük ve olumsuz olaylara karşı tepkiyi ifade etmektedir (Doğan ve Gülmez, 2014:265).

Hayatın her alanında sabır ile karşılaşmak mümkündür. Sıkıntılar sabrı gerektirdiği gibi sıradan günlük yaşamda da sabra sürekli ihtiyaç duyulmaktadır. Sabır, yalnızca olumsuz durumlar karşısında değil, iyi şeyleri arzu ettiğimizde de başvurduğumuz bir değerdir. Kısaca yaşamımızda yaptığımız her işte, sonucun başarılı ve olumlu olmasını sağlamakla dolayısıyla bireyin mutlu olabilmesi için vazgeçilmezdir (Doğan, 2017:135).

Bu araştırmada her kesimden ve yaştan insanın sahip olması gereken bir değer olan sabra üniversite öğrencilerinin ne kadar sahip oldukları üzerinde durulmuştur. Schnitker tarafından geliştirilen ve Doğan ve Gülmez tarafından Türkçeye uyarlanan “Sabır Ölçeği” ile üniversite öğrencilerinin sabır puanları belirlenmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinin bazı değişkenler bakımından farklılaşma durumları incelenmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin sabır düzeylerinin belirlemek ve bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Sabır toplumda her kesimden insanın taşıması gereken evrensel değerlerden birisidir. Özellikle topluma yön veren aydın kesimi yetiştiren üniversitelerde okuyan öğrencilerin sabırlı olmaları

beklenmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma ileride üniversitelerden mezun olacak olan öğretmenin öğrenciye, doktorun hastaya, memurun halka, patronun işçiye karşı sabrını bu günden tahmin etmeye hizmet edecektir. Böylelikle gelecekte yaşanacak olumsuz durumlar için bugünden tedbir alınması sağlanmış olacaktır.

2. Problem

Bu araştırmada “üniversite öğrencilerinin sabır eğilim düzeyleri nasıldır?” sorusu temel problem olarak ele alınmış ve bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri nasıldır?
2. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri sınıflarına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeyleri gelir düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

3. Yöntem

Bu araştırma nicel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan tarama modeline dayalı olarak tasarlanmıştır. Tarama araştırmaları bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2016:177). Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin mevcut durumları manüple edilmeksizin sabır eğilimleri açısından betimlenmekte, resmedilmektedir.

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubu, evrenin tamamının araştırmaya seçilme şansının olduğu ve sosyal bilimlerde çoğunlukla kullanılan basit tesadüfi örnekleme yöntemi (Lynn, 2004:1037) ile oluşturulmuştur. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'ne bağlı Tarih ve Sanat Tarihi bölümlerinde okuyan farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip olan öğrencilerden gönüllük esasına dayalı olarak toplamda 332 kişi örneklem olarak seçilmiştir. Bu öğrencilerin 211'ini (%63,6) bayan öğrenciler oluştururken, 121'ini (36,4) ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşları 18 ile 30 arasında değişmektedir. Bölümleri sırasıyla Tarih 217 öğrenci (%65,4), Sanat Tarihi 65 öğrenci (%19,16) ve Sosyoloji 50 öğrenci (%15,1) olarak belirlenmiştir. Sınıfları ise; 1. Sınıf 178 kişi (%53,6), 2. Sınıf 68 kişi (%20,5), 3. Sınıf 50 kişi (%15,1) ve 4. Sınıf 36 kişi (%10,8) şeklindedir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Schnitker (2012) tarafından beşli likert tipinde tasarlanıp geliştirilen ve orjinal adı "3-Factor Patience Scale" olan Sabır Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme aracı üç faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçeğin 1., 4., 7., 9. ve 11. maddeleri birinci alt boyut-"Kişilerarası Sabır" (İnterpersonal Patience,) olarak adlandırılmakta ve insan ilişkilerine dayalı sabrı ölçmektedir. Ölçeğin 2., 5., 8. maddelerinin oluşturmuş olduğu ikinci alt boyut "Hayatın Zorluklarına Sabır / Uzun Süreli Sabır" (Long-term Patience/Life Hardships) olarak adlandırılmakta ve hayattaki uzun süren zorluklara karşı sabrı ölçmektedir. Ölçeğin 3., 6. ve 10. maddelerinin oluşturmuş olduğu üçüncü alt boyut ise "Kısa Süreli Sabır/Günlük Sıkıntılar" (Short-term Patience/Dailly Hassles) olarak adlandırılmakta ve hayatta günlük olarak karşılaşılan sıkıntılara karşı sabrı ölçmektedir. Ölçek ifadeleri "Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Tamamen Katılıyorum"a doğru sıralanmaktadır ve beşli likert tipindedir. Ölçek ifadelerinin 9'u olumlu, 2'si ise olumsuz olarak hazırlanmıştır. Bundan dolayı 7. ve 10. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçeğin en yüksek puanı 55 ve en düşük puanı ise 11'dir. Orjial testin iç tutarlık katsayısı; en düşük 0,66, en yüksek ise 0,80 olarak hesaplanmıştır.

Sabır ölçeği Doğan ve Gülmez (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Araştırma grubu olarak 274 üniversite öğrencisinin seçilmiş olduğu uyarlama çalışmasında ölçeğin orjinalinde de olduğu gibi 3 faktörlü bir yapıya sahip olduğu görölmüştür. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ise 0,78 olarak hesaplanmıştır (Doğan ve Gülmez, 2014).

Bu araştırmada ise Doğan ve Gülmez tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirliklerini test etmek amacıyla, ölçme aracına geçerlik ve güvenilirlik analizleri tekrar yapılmıştır. Öncelikle örneklemin evreni temsil edip etmediğine bakılmıştır. Bunun için de KMO ve Bartlet testleri yapılmıştır. KMO testi sonucu 0,83 ve Bartlet testi sonucu da anlamlı ($p < .001$) bulunduğundan örneklemin Açımlayıcı Faktör analizi yapabilmek için yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan ilk faktör analizinde, faktör sayısına herhangi bir sınır getirilmemiş ve eigen değeri 1.00 den büyük 3 faktör belirlenmiştir. Oluşan 3 faktörün açıklanan toplam varyans miktarı % 67 olarak bulunmuştur. Faktör Analizi sonucunda ölçeğin madde yüklerinin ise 0,53 ile 0,82 arasında değiştiği görölmüştür. Ayrıca her bir alt boyutun faktör yapısına ve yüklerine bakılmıştır. Toplam varyansı açıklama oranları açısından Kişilerarası Sabır alt boyutu 69,32; Uzun Süreli Sabır alt boyutu 62,57 ve Günlük Sabır alt boyutu ise 47,45 olarak hesaplanmıştır. Boyutlar arasındaki ilişki düzeyini belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu yapılmıştır.

Faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Pearson Momentler çarpımı Korelasyon analizi sonucunda faktörler arasında pozitif

yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu ilişkiler en yüksek Kişilerarası Sabır alt boyutu ile Uzun Süreli Sabır alt boyutu arasında ($r=.70$); en düşük de Uzun Süreli Sabır alt boyutu ile Günlük Sabır alt boyutu arasında ($r=.44$) düzeyinde gerçekleşmiştir.

Sabır Ölçeğinin güvenirlik çalışması kapsamında ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarlılığını test edebilmek amacıyla Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tümü için Cronbach $\alpha T=0.79$; Alt boyutlar için ise sırasıyla 0.65; 0.68 ve 0,70 bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Yeşil, 2018, s. 80;

4. Bulgular

Bu bölümde çalışmanın alt amaçları çerçevesinde ulaşılan bulgular sıralarına göre tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilim Düzeyleri

Üniversite öğrencilerinin “Sabır Ölçeği” nden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilim Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları*

	Aralık Değer	Min.	Max.	N	\bar{X}	ss
Kesinlikle Katılmıyorum	(1) 1.00-1.80					
Katılmıyorum	(2) 1.81-2.60					
Kararsızım	(3) 2.61-3.40	1.36	5.00	332	3.51	0.67
Katılıyorum	(4) 3.41-4.20					
Kesinlikle Katılıyorum	(5) 4.21-5.00					

Tablo 1’e bakıldığında üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerine ilişkin en düşük puanın 1.36 ve en yüksek puanın 5.00 olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerine ilişkin puan ortalamaları ise 3.51’dir. Ulaşılan bu sonuç “Katılıyorum” (4) seçeneğini ifade etmekte ve üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimleri

Üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız t-testi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Cinsiyet Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Kız	211	3.45	0.67	4.88	0.01
Erkek	121	3.64	0.65		

Tablo 2 incelendiğinde cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin sabır puanlarının ortalamaları 3.64 iken kız öğrencilerin sabır puanlarının ortalaması 3.45'tir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kendilerini biraz daha sabırlı buldukları anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre farklılığın erkeklerin lehine anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Başka bir deyişle, cinsiyet değişkeni üniversite öğrencilerinin sabır eğilim düzeylerini etkilemektedir.

Ayrıca sabır ölçeğinin alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumuna Bağımsız t-testi ile bakılmıştır. Ulaşılan sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. *Üniversite Öğrencilerinin Sabır Ölçeğinin Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması*

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	t	p
Kişilerarası Sabır	Kız	211	3.59	0,80	3,94	0,06
	Erkek	121	3.75	0,74		
Uzun Süreli Sabır	Kız	211	3.58	0,85	6,52	0,00
	Erkek	121	3.84	0,83		
Kısa Süreli Sabır	Kız	211	3.07	0,76	3,80	0,07
	Erkek	121	3.23	0,84		

Tablo 3'te de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin Sabır Ölçeğinin alt boyutlarından almış oldukları puan ortalamaları Kişiler Arası Sabır alt boyutunda Kızlar=3.59, Erkekler=3.75, Uzun Süreli Sabır alt boyutunda Kızlar=3.58, Erkekler=3.84 ve Kısa Süreli Sabır alt boyutunda ise Kızlar=3.07, Erkekler=3.23'tür. Gözlenen bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına bakıldığında bütün alt boyutların almış oldukları p değerlerin 0.00 ile 0.07 arasında değiştiği ve farklılaşmanın erkeklerin lehine olduğunu göstermektedir.

4.3. Yaş Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimleri

Üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin tek-yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *Yaş Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Yaş	N	\bar{X}	ss	F	p
18	32	3.44	0,65	0,73	0,60
19	62	3.58	0,62		
20	96	3.56	0,68		
21	60	3.55	0,58		
22	36	3.37	0,71		
23 ve üstü	46	3,46	0,77		

Tablo 4'te yer alan üniversite öğrencilerinin sabır puanları incelendiğinde en yüksek ortalamanın $\bar{x}=3.58$ ile yaşı 19 olan öğrencilerde, en düşük ortalamanın ise $\bar{x}=3.37$ ile yaşı 22 olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşlarının artmasıyla birlikte sabır eğilimlerinde bir azalma olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte puanlar arasındaki gözlenen bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre sabır puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. ($p>0,05$).

4.4. Bölüm Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimleri

Üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *Bölüm Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Bölüm	N	\bar{X}	ss	F	p
Tarih	217	3,68	0,76	4,38	0,01
Sanat Tarihi	65	3,31	0,63		
Sosyoloji	50	3,50	0,68		

Tablo 5 incelendiğinde bölümlerine göre üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanları arasında bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Tarih bölümünde okuyan öğrencilerin sabır puanlarının ortalamaları 3.68 iken Sanat Tarihi bölümünde okuyan öğrencilerin sabır puanlarının ortalaması 3.31'dir. Puanlar arasındaki gözlenen bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucuna göre Tarih bölümünde okuyan öğrencilerin Sanat Tarihi bölümünde okuyan öğrencilere göre kendilerini biraz daha sabırlı buldukları anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, bölüm değişkeni üniversite öğrencilerinin sabır eğilim düzeylerini etkilemektedir.

4.5. Sınıf Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimleri

Üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanlarının sınıf değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. *Sınıf Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Sınıf	N	\bar{X}	SS	F	p
1. sınıf	178	3,54	0,68	3,90	0,03
2. sınıf	68	3,63	0,64		
3. sınıf	50	3,28	0,60		
4. sınıf	36	3,49	0,70		

Tablo 6 incelendiğinde sınıflarına göre üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonucuna göre 2. sınıfta okuyan öğrencilerin sabır puanları (3.63) ile 3. sınıfta okuyan öğrencilerin sabır puanları (3.28) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. İkinci sınıfta okuyan öğrencilerin üçüncü sınıfta okuyan öğrencilere göre daha sabırlı oldukları söylenebilir. Başka bir deyişle, sınıf değişkeni üniversite öğrencilerinin sabır eğilim düzeylerini etkilemektedir.

4.6. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimleri

Üniversite öğrencilerinin sabır eğilim puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin tek-yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. *Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Sabır Eğilimlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	ss	F	p
0-1499 TL	84	3.61	0,63	1,53	0,20
1500-2999 TL	131	3.53	0,69		
3000-4499 TL	72	3.38	0,68		
4500 TL ve üstü	45	3,50	0,64		

Tablo 7’de yer alan üniversite öğrencilerinin sabır puanları incelendiğinde en yüksek ortalamanın $=3.61$ ile gelir düzeyi 0-1499 TL olan öğrencilere, en düşük ortalamanın ise $=3.38$ ile gelir düzeyleri 3000-4499 TL olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerine göre sabır eğilimlerinde bir farklılık olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte puanlar arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerine göre sabır puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. ($p > 0,05$).

5. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan temel sonuç, üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinin yüksek olduğu yani sabırlı oldukları yönündedir. Literatüre bakıldığında öğrencilerin sabır düzeylerinin yüksek olarak hesaplandığı ve bu araştırmanın sonucuyla örtüşen çalışmalar olduğu görülmüştür (Doğan 2017:143; Eliüşük 2014:98). Okul öncesi ve ilköğretim öğrencileri arasında sabrın daha düşük olması beklenmektedir. Çünkü küçük yaştaki çocuklarda acele etme, daynamama, çabuk sinirlenme gibi sabır ile örtüşmeyen özelliklerin yüksek düzeyde olduğu bilinmektedir (Forzano ve Logue 1995:45). Ancak öğrencilerin okudukları sınıf ve yaşları arttıkça sabır eğilimlerinde de artış olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (Bettinger ve Slonim 2007; Bartling vd. 2010; Khormaei vd.

2017). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinin yüksek olması beklenir ve bu durum araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşları ve hayat tecrübeleri düşünüldüğünde ilköğretim öğrencilerine göre daha olgun ve anlayışlı olması gerekmektedir. araştırmanın sonucu da bunu destekler niteliktedir.

Araştırmada elde edilen ikinci sonuç üniversite öğrencilerinin cinsiyetinin sabır eğilimlerini etkilediği sonucudur. Buna göre erkekler insanlarla olan ilişkilerinde daha temkinli, günlük işlerinde daha tahammüllü ve uzun vadeli işlerinde ise daha azimli davranışlar sergilemektedirler. Her üç alt boyutta da erkeklerin sabır puanları kızlardan daha yüksektir. Literatüre bakıldığında ise cinsiyet değişkeninin sabrı etkilemediği araştırmalar veya kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha sabırlı bulunduğu araştırmalar yer almaktadır (Eliüşük, 2014; Bettinger ve Slonim 2007) Bu çalışmalar arasında ayrı sonuçların bulunmasında araştırma yapılan yerin farklı olması, araştırma grubunun sosyo-kültürel farklılıkları, öğrencilerin yaşları ve araştırmanın yapılmış olduğu bölümlerin farklı olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen üçüncü sonuç üniversite öğrencilerinin okuduğu bölümlerin sabır eğilimlerini etkilediği sonucudur. Üniversite öğrencilerinin sabır düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. “Tarih” bölümünde okuyan öğrencilerin “Sanat Tarihi” bölümü ve “Sosyoloji” bölümü öğrencilerine göre daha sabırlı oldukları tespit edilmiştir. Tarih bölümü yapısı itibariyle, sıkılmadan tarihi olayların çok okunduğu, tarihi olaylar hakkında acele edilmeden neden ve sonuçların yorumlandığı kısaca sözel becerilerin yoğunlukta olduğu bir bölümdür. Tarihi daha iyi anlayabilmek ve yorumlayabilmek sabırla ilgili bir durumdur.

Araştırmada elde edilen dördüncü sonuç üniversite öğrencilerinin eğitim gördüğü sınıf düzeyinin sabır eğilimlerini etkilediği sonucudur. 2. sınıfların 3. sınıflara göre daha sabırlı olduğu tespit edilmiştir. 2. sınıfların 3. sınıflara göre daha sabırlı olmalarının olası nedeni olarak 2. sınıfların daha çok tarih bölümü öğrencilerden oluşuyor olması düşünülebilir. Çünkü bölüm değişkenine göre tarih öğrencilerinin Sanat Tarihi ve Sosyoloji öğrencilerine göre daha sabırlı oldukları bulunmuştur. Ayrıca 2. sınıflar dört yıllık üniversite öğrenim süresinin ortasında yer almaktadırlar. Öğrenim hayatlarının bitmesine daha iki yıl gibi uzun bir süre bulunmaktadır. Bu nedenle 3. sınıflara göre daha rahat ve aceleden uzak oldukları varsayılmaktadır. Ölçeğin içerisinde yer alan “Hayatın zorluklarına karşı sabırlıyım” şeklindeki ifadeler daha çok yaş olarak büyük olanları ilgilendirmektedir. Çünkü 2. sınıf öğrencilerinin henüz hayatın zorluklarıyla 3. sınıflar kadar tanışmamış oldukları düşünülmektedir. Öğrenimin sonlarına yaklaştıkça üniversiteyi bitirebilme ve iş bulma

kaygısı artacağından öğrencilerin sabır düzeylerinde de değişimler meydana gelebilmektedir. Bütün bunlar 2. ve 3. sınıflar arasındaki farklılığın nedeni olabilir.

Araştırmada elde edilen beşinci sonuç ise Üniversite öğrencilerinin sabır eğilimlerinde “gelir düzeyi” değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucu olmuştur. Üniversite öğrencileri toplum içerisinde henüz aile yükü gibi sorumlulukları olmayan bir role sahip olduklarından gelir düzeyinin etkisinin az olması beklenir. Bu dönemde ekonomik olarak aileye bağımlı durumdadırlar. Sonuç olarak, gelir düzeyinin etkilememesi beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

6. Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

Farklı fakültelerdeki ve farklı branşlardaki öğrencilerin sabır eğilimlerinin belirlendiği nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.

Okul öncesinden başlayarak değerler eğitiminde sabır konusuna önem verilmelidir.

Üniversite öğrencilerinin her türlü sıkıntı ve problemlerini anlatarak danışabilecekleri yeterli sayıda uzman danışmanlar görevlendirilebilir.

Sabır konusunda yapılacak sempozyum ve toplantılarla farkındalık oluşturularak öğretim görevlilerinin öğrencilere karşı model olmaları sağlanabilir.

Sabır konusuyla ilgili aile seminerleri düzenlenerek, ailelerin çocuklarına karşı sabırlı olmaları ve çocuklara sabrı öğretmeleri telkin edilerek bilinçlendirilebilir.

Kaynaklar

- Avşaroğlu, S. Ve Okutan, H. (2018). Zihin Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Yaşam Doyumları, İyimserlik ve Psikolojik Belirti Düzeylerinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 7(1), 59-76.
- Bartling V. B., Fehr E., Fischer B., Kosse F., Maréchal M., Pfeiffer F., Schunk D. & Schupp J. (2010) Determinanten kindlicher geduld – Ergebnisse einer experimentalstudie im haushaltskontext, *schmollers jahrbuch* 130, 297 – 323.
- Bettinger, E., Slonim, R., 2007. Patience Among Children. *Journal of Public Economics* 91 (1), 343–363.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E. K., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2016) Bilimsel araştırma yöntemleri (22. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan M. (2017) Karakter gücü olarak sabır ve psikolojik iyi oluş ilişkisi, *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 134-153.
- Doğan M. ve Gülmez Ç. (2014). Sabır ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 42, 263-279.
- Eliüşük A. (2014) Sabır eğiliminin öz-belirleme öz-anlayış ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi, (Yayınlanmamış doktora tezi), Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı.
- Eliüşük Bülbül A., Arslan C. (2017) Investigation of patience tendency levels in terms of self-determination, self-compassion and personality features, *Universal Journal of Educational Research*, 5(9), 1632-1645, 2017, DOI: 10.13189/ujer.2017.050921.
- Forzano L. B. ve Logue A. W. (1995) Self-control and impulsiveness in children and adults: effects of food preferences, *Journal of the Experimental Analysis of Behavior*, 64 (1), 33-46.
- Karakaş A. C. (2016) Belediye çalışanlarında sabır tutumunun yaşam kalitesi üzerine etkisi (Sakarya ili örneği), *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2742-2757.

- Khormaei F., Farmani A., Yazdani F. (2017). Predicting self-control on the basis of patience and its components among high school students. *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 5(1), 11-16. <https://doi.org/10.18869/acadpub.jpccp.5.1.11>.
- Laik, Ö. (1995) Türk toplumunda hoşgörü ve gelişmesi, hoşgörü ve eğitim içinde. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Lynn, P. (2004) Simple random sampling, the sage encyclopedia of social science research methods. Michael Lewis-Beck (Ed.), 1037-1038, London: Sage Publications.
- Schnitker S. A. (2012) An examination of patience and well-being. *the Journal of Positive Psychology*, 7(4), 263–280.
- Yeşil, R. (2018). Sivilleşme Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 7(1), 77-88..